

3. Zhalilo A.Y. Public Finance Reforms: First Results and Future Prospects. Analytical report. K: NISD. 2011. 50 p.

AN EFFICIENCY OF AN IMPLEMENTATION OF LOCAL BUDGETS ON INCOMES AND EXPENDITURES IN GENERAL

Sydorchuk A. A.
PhD in Economics, Associate Professor
Department of Finance named after S. Yuriy
Ternopil National Economic University

Expenditures incurred by local budgets lead to obtaining a certain effect (result), which in the scientific literature is considered a public good. P. A. Samuelson and W. D. Nordhaus in the classical textbook «Economics» define the public good as «... these are goods intended for general use, while nobody can be deprived of this right ... [*its own translation*]» [1, p. 102]. To such goods «... everyone has access, even those who did not pay for them...[*its own translation*]» [2, p. 315]. Taxes collected at all administrative levels are used by the state to pay for public goods. Thus, the determination of the effectiveness of the use of financial resources of the territorial communities should be made by comparing the value of the public goods provided by the community concerned and the cost incurred for their expenditure (formula 1).

$$AN\ EFFICIENCY = \frac{PUBLIC\ GOODS}{EXPENDITURES} \quad (1)$$

Obviously, if we try to estimate the «size» of the benefits provided by the territorial communities, we will encounter the difficulty of defining the units for its measurement. However, in spite of the complexity of defining the goods in absolute units, according to B. Malynyak and V. Goryn, the subject who can make such an assessment is consumers of these goods, that is, citizens [3, p. 29]. These scholars have developed the idea of evaluating the effectiveness of budget expenditures not as a separate indicator, but by their compliance with some criteria:

- (a) An observance of democratic procedures in the planning and implementation of the local budget;
- (b) An assessment of compliance of budget expenditures with public priorities;
- (c) An analysis of the implementation of budget programs and
- (d) An achievement of the planned goals, and, in fact, the study of the value of services provided by the community (local goods).

With regard to the «size» of the expenses incurred by the territorial community budget for the provision of the goods, it is calculated as the total amount of budget expenditures (or accumulated by the local community from all sources of taxes). Determining the value of public goods provided by the community only from the point of view of the material costs of their provision seems problematic to us. For example, funding by the local community within the framework of the «Building of the Park» budget program should include not only an assessment of the «value» of the program in terms of the cost of the costs incurred for this purpose (taxes used), but also the actual assessment of this project by the community from others (not only financial) points of view - aesthetic, logistic, tourist, etc. Such an «assessment», in addition to the «financial evaluation», should be reflected in the relevant results of the implementation of local budgets by:

- Or polling of public opinion,
- Or be envisaged in the strategy of social-economic development of the local community.

In the case of public opinion polls, it would be advisable to limit the options for evaluating the project to the options that would include all the spectrum of opinions (completely satisfied, partially satisfied, completely dissatisfied, partially dissatisfied, this project is not needed). Having met all the required requirements from the viewpoint of the minimum sample of respondents, the results of the survey of residents of the territorial community will be defined as the weighted average of the answers from the answers that are fully or partially satisfied with the project implemented – the coefficient (C_e), which should affect the final assessment of the effectiveness of the project.

In our conditional example, according to the results of the implementation of the budget program «Building of the Park», a survey was conducted of 1,000 people who evaluated the project:

- 323 persons are completely satisfied;
- 125 persons are partially satisfied;
- 350 persons are completely dissatisfied;
- 165 persons are partially dissatisfied;
- And 37 this project was indifferent to the people.

To calculate C_e we use the number of respondents who are satisfied with the project (323, which are completely satisfied and 125 persons who are partially satisfied). The Coefficient of efficiency will be 0,45:

$$C_e = \frac{323+125}{1000} = 0,45$$

If all residents of a territorial community support the results of the project, C_e can reach its maximum value 1.

In the case of evaluating the results of a project through their reflection in the strategies of social-economic development of the territorial community, it is advisable to determine them through the appropriate index of effectiveness I_e . An index can be an integral indicator that measures the level of human development of the territory in comparison with the conventional «standard» – the level of human development of the country in accordance with *Human Development Index, HDI* whose value equal as 1. This indicator should be integral, that is, to include the influence of various factors that characterize the socio-economic development of the territory, such as life expectancy in this territory, GDP per capita, income level in comparison with other territories, etc. However, what factors are not included in the calculation I_e , its value for a separate territory would always be in the range between 0 and 1, as well as the value C_e .

Thus, the formula for determining the effectiveness of using the financial resources of a territorial community, which takes into account not only the cost of incurred costs but also the assessment of the local community, will look (formula 2 and formula 3):

$$AN\ EFFICIENCY = \frac{PUBLIC\ GOODS}{EXPENDITURES} * C_e, (2)$$

if the effectiveness is determined by a public opinion poll, and

$$AN\ EFFICIENCY = \frac{PUBLIC\ GOODS}{EXPENDITURES} * I_e, (3)$$

if effectiveness is determined in the strategies of socio-economic development of the territory.

Since, from a mathematical point of view, the «size» of goods will be equal to the «size» of incurred expenses for their provision, namely indicators C_e and I_e will determine the effectiveness of the use of financial resources of the budgets of territorial communities.

Literature:

1. Самуэльсон П., Нордхаус В. Экономика / П. Самуэльсон, В. Нордхаус [18-е изд., перераб. и доп.]. – М. : ООО «И.Д. Вильямс», 2008. – 1360 с.

2. Ха-Юн Чанг. Економіка. Інструкція з використання / Ха-Юн Чанг; пер. з англ. Андрій Лапін. – К. : Наш Формат, 2016. – 400 с.

3. Малиняк Б. #аналізуємобюджет : доступно про головне : посібник [Богдан Малиняк, Володимир Горин, Віталій Письменний] : за ред. Богдана Малиняка. – Тернопіль: ZAZAPRINT, 2017. – 76 с.

ПСИХОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ ГРОМАДЯНАМИ

*Карпишин Н.І., к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Тернопільський національний економічний університет
Табака С.А., 4-й курс факультету фінансів
Тернопільський національний економічний університет*

Сучасна фінансова наука базується на використанні всіх можливих методів аналізу, технічного, математичного моделювання, економетрики тощо. Проте, при наявності всіх точних інструментів у функціонуванні фінансової системи будь-якої країни і світу в цілому, найголовнішим чинником залишається все таки людський фактор.

Не варто забувати, що фінанси – це в першу чергу відносини між людьми. І, спочатку ці відносини формуються в свідомості кожного суб'єкта, а вже потім у вигляді різного роду договорів, цінних паперів і документів. Тобто, на фінансові рішення завжди впливають поведінкові фактори, такі як стереотипність мислення, когнітивні упередження, менталітет, а також відносини між учасниками конкретної угоди. Причому, даний вплив є актуальним як на макро-, так і на мікрорівнях. Зважаючи на це, науковцям вдалось об'єднати економіку та фінансову науку з психологією в окремий напрямок наукового дослідження – поведінкову економіку і поведінкові фінанси.

Поведінковий аспект став надзвичайно важливим напрямом економічних досліджень, оскільки привернув увагу, насамперед, до факторів, які допомагали пояснити модель фінансової поведінки громадян в умовах ризику та невизначеності. Найбільш вагомі відкриття, здійснені у сфері поведінкових фінансів, належать американським і західноєвропейським дослідникам.

Поведінкові фінанси сформувались ще і тому, що «раціональні» фінанси не змогли пояснити причини виникнення такого явища як фінансова криза. Історія фінансових криз показує, що вони можуть бути спричинені саме емоціями і панікою людей. Саме паніка підштовхує населення до скоєння таких вчинків, які суперечать логіці прийняття фінансових рішень. Фінансова криза 2008 року є прикладом того, як помилки та хибні стимули у фінансовій системі можуть стати причиною фінансової катастрофи. Таким чином, в науці були окреслені когнітивні та наукові свідчення